

REKRUTTERING AF MÆND, NYDANSKERE OG UDENLANDSKE STUDERENDE TIL DE DANSKE SYGEPLEJERSKEUDDANNELSER

AF JESPER LANGERGAARD

VINDER AF 1. PRISEN

VED DANSKE REGIONERS PRISOPGAVE 2008
OM AT SIKRE TILSTRÆKKELIGT MED ARBEJDSKRAFT
I SUNDHEDSVÆSENET

Rekruttering af mænd, nydanskere og udenlandske studerende til de danske sygeplejerskeuddannelser

Besvarelse af prisopgave om tilstrækkeligt med arbejdskraft i sundhedsvæsenet

Indhold

Resumé

1. Flere ansøgere til sygeplejerskeuddannelsen
2. Rekruttering af mænd
3. Rekruttering af nydanskere
4. Rekruttering af udenlandske studerende
5. Effekt og perspektivering
6. Referencer

Jesper Langergaard
Marts 2008

Resumé

Denne prisopgavebesvarelse fokuserer på rekrutteringsudfordringen for sygeplejerskeuddannelserne. Den typiske sygeplejerskeelev er i dag kvinde og dansker. Men med et estimeret behov for et ekstra optag på mellem 300 og 1000 studerende og en demografisk udvikling med mindre årgange er der behov for at udvide det traditionelle rekrutteringsgrundlag. Denne udvidelse kunne med fordel berøre tre grupper; mænd, nydanskere og udenlandske studerende.

Andelen af mænd, der vælger at søge optag på sygeplejerskeskolerne er knap 3,4 pct., og andelen af elever som er nydanskere er 4,3 pct. Andre traditionelle ”kvinde” og ”danske” uddannelser har formået at få større interesse fra mænd og nydanskere. Andelen af mænd på fx pædagogområdet er 15 pct., og andelen af nydanskere på tandlægeklínikassistentuddannelsen er 25 pct.

Der skal implementeres en målrettet kampagne for at tiltrække flere mænd og flere nydanskere. Denne indsats omfatter bl.a.: fremhævelse af maskuline værdier i uddannelsen, synliggørelse af de mange karrierer og videreuddannelsesmuligheder, der ligger i faget, brug af nydanskere som rollemodeller og endelig bør det overvejes om titlen sygeplejerske skal på pension. Der skal også rekrutteres udenlandske studerende. Der er en stigende global efterspørgsel efter uddannelse og her skal danske sygeplejerskeuddannelser være aktive og tiltrække udenlandske studerende.

I dag er der en række initiativer rundt på uddannelsesinstitutionerne, hvor man har iværksat forskellige tiltag for at rekruttere studerende. Men det vil være hensigtsmæssigt, at der blev udarbejdet en slagkraftig landsdækkende indsats, fx i et samarbejde mellem Dansk Sygeplejeråd, Danske Regioner, Kommunernes landsforening, undervisningsministeriet og uddannelsesinstitutionerne.

Uddannelserne er i dag gode til at tiltrække deres traditionelle målgruppe; danske kvinder. Men der er en stor gruppe man ikke har gjort noget for, nemlig mænd, nydanskere og udenlandske studerende. Det estimeres, at en indsats for at tiltrække flere mænd, nydanskere og udenlandske studerende i løbet af en treårig periode vil kunne øge det samlede antal på sygeplejerskeuddannelserne på i alt 500 årligt jf. nedenstående tabel, der vurderer effekterne af en indsats.

	Andel i dag	Estimeret andel efter tre år	Estimeret faktisk årlig stigning efter tre år
Mænd	3,4 pct.	10 pct.	150
Nydanskere	4,3 pct.	12 pct.	200
Udenlandske studerende	0 ¹	6 pct.	150 (heraf bliver 100 i Danmark)
I alt			500

¹ Der er ingen opgørelse over, hvor mange udenlandske studerende, der tager en hel sygeplejerskeuddannelse i Danmark, men der vurderes at være meget få. Beregningerne i tabellen tager udgangspunkt i optagelsestallet for 2006/07 på 2.729.

1. Flere ansøgere til sygeplejerskeuddannelsen

Som det fremgår af materialet til prisopgaven er der mange udfordringer for det danske sundhedsvæsen, og som det også understreges er en af de væsentligste at sikre, at der er hænder og medarbejdere nok til at løfte opgaven.

Denne besvarelse fokuserer på et område, nemlig udbuddet af sygeplejersker. Og helt specifikt forsøger besvarelsen at komme med bud på, hvordan man kan skabe større interesse for sygeplejerskeuddannelsen og dermed få flere til at søge ind på uddannelsen.

Der er kamp om de unge uddannelsessøgende. Et opslag i en tilfældig avis viser det tydeligt; der er rigtig mange annoncer med forskellige uddannelsesstilbud. Uddannelsesinstitutionerne kæmper om de små årgange og prøver at gøre sig attraktive overfor de unge. Det er en konkurrence som sygeplejerskeuddannelserne også deltager i. Men de kan gøre det bedre. Meget bedre! Specielt når man ser på, hvor attraktiv uddannelsen er.²

Uddannelsen og arbejdet som sygeplejerske har både mening og muligheder. Mening fordi man bliver uddannet til at hjælpe og pleje syge mennesker – og muligheder dels fordi der er rigtig gode beskæftigelsesmuligheder, men også fordi der er utrolig mange forskellige jobmuligheder som sygeplejerske både i den offentlige og den private sektor og ude i den store verden. Endelig er der også gode videreuddannelsesmuligheder.

Disse attraktive træk ved uddannelsen og faget kan de danske sygeplejerskeuddannelser blive meget bedre til at kommunikere ud. Og specielt skal man se på den gruppe som uddannelserne traditionelt ikke har fat i: mænd og nydanskere.³

Endelig bør de danske sygeplejerskeuddannelser åbne op overfor verden og deltage på det globale uddannelsesmarked og tiltrække udenlandske studerende til uddannelsen.

---

² Rektorforsamlingen i sygeplejerskeuddannelsen har i forsommeren 2007 nedsat en arbejdsgruppe vedrørende rekruttering af flere ansøgere til sygeplejerskeuddannelsen, men det har ikke været muligt at finde noget materiale om arbejdet.

³ En tredje gruppe som sygeplejerskeuddannelsen bør være åben overfor er at videreuddanne personer med beslægtede uddannelser til sygeplejersker. Denne ide er allerede undfanget af undervisningsministeren, og regeringen har således foreslået, at der arbejdes på, at det fremover skal det være muligt at uddanne sig til sygeplejerske via en merituddannelse på linie med den, som lærerne allerede har.

En præmis for besvarelsen er, at der politisk er vilje til at øge pladserne på landets skoler, så der er mulighed for, at det nuværende optag på sygeplejerskeskolerne kan øges. Den vilje er der jf. nedenstående udtalelse fra undervisningsministeren:

”Regeringen er dybt optaget af at få uddannet nogle flere sygeplejersker. Allerede nu er der dog tomme pladser på sygeplejerskeuddannelser nogle steder, så vi vil øge optaget, hvor der er brug for det, nemlig i de større byer, hvor der er flere ansøgere, end der er pladser til”, Undervisningsminister Bertel Haarder, 23. maj 2007.⁴

Dimensionering – det antal pladser der bliver udbudt - af sygeplejerskeuddannelsen var i 2006/07 2.925. I alt blev der optaget 2.729, så der er altså god plads på uddannelserne, og politisk vilje til endnu større optag.

Besvarelsen er opbygget således, at der er et afsnit om henholdsvis rekruttering af mænd, rekruttering af nydanskere og rekruttering af udenlandske studerende. Hvert afsnit begynder med en kort redegørelse af fakta omkring det nuværende optag og herefter skitseres en række initiativer, der vil øge antallet af henholdsvis mænd, nydanskere og udenlandske studerende på de danske sygeplejerskeskoler. Hvert afsnit afsluttes med en vurdering af effekterne af indsatsen, og endelig afsluttes besvarelsen med en samlet effektvurdering og perspektivering.

---

⁴ Pressemeddelelse fra undervisningsministeriet, 23. maj 2007, www.uvm.dk

2. Rekruttering af mænd

Der er alt for få mænd, der vælger at blive sygeplejerske, også sammenlignet med andre traditionelle kvindefag. Der har aldrig været iværksat et seriøst forsøg på at tiltrække mænd til uddannelsen. Der er behov for at nedtone Florence Nightingale og skrue op for de maskuline værdier - som der er masser af i uddannelsen og i faget. Der er brug for at synliggøre de uddannelses- og karrieremuligheder uddannelsen kan føre til, og endelig bør man vurdere om selve ordet sygeplejerske skal på pension!

Antallet af mænd, der uddanner sig til sygeplejerske, har stort set ikke ændret sig siden 1978, hvor 91 mænd blev færdiguddannet mod 1.356 kvinder. I 2005 lød tallet således på 87 mænd mod 2.553 kvindelige sygeplejestuderende. Andelen af mænd på er således knap 3,4 pct.⁵ Der er alt for få mænd, der vælger uddannelsen. Nedenfor beskrives en række initiativer, der skal få flere mænd til at søge ind på sygeplejerskeuddannelserne.

Fremhævelse af maskuline værdier

Som sygeplejerske vil du komme til at møde livets glæder og sorger. Derfor skal du først og fremmest have lysten til at være i tæt kontakt med alle slags mennesker og have evne for at kunne udvise omsorg for syge og svage. Fra hjemmeside om at uddanne sig til sygeplejerske.⁶

Prøv at læs ovenstående sætning engang til. Er det en beskrivelse, som får en mand til at tænke; det er lige mig! Næppe. Det materiale, der eksisterer i dag med oplysninger om det at blive sygeplejerske er både i form og retorik båret af feminine værdier. Ingen tvivl om, at det har en værdi, når det gælder om at tiltrække bestemte kvinder til studiet - hvilket man også lykkes med - men man får ikke fat i mændene på den måde.

I stedet for teksten ovenfor kunne man forestille sig følgende:

At arbejde som sygeplejerske er et afvekslende og anderledes job. Det er et job som kræver, at du kan bevare overblikket, når mennesker svæver mellem liv og død. Du skal både have evne for og vilje til at hjælpe andre, være tillidsvækkende, ansvarsbevidst, fleksibel og samarbejdsvillig.

Denne tekst er ikke mindre rigtig end den første tekst. Den beskriver også en del af de udfordringer som en sygeplejerske møder. Teksten er en lettere omskrivning

---

⁵ www.ug.dk. Det har ikke været muligt at fremskaffe nyere tal med opdeling på køn.

⁶ www.sygeplejerskeuddannelsen.dk

af en beskrivelse af, hvordan man bliver Falckredder.⁷ Og her er der som bekendt ingen problemer med at tiltrække unge mænd.

Nye medier skal tages i brug

Form og retorik er central, når man skal henvende sig til en specifik målgruppe. Find de maskuline værdier i uddannelsen og i jobbet som sygeplejerske – og dem er der masse af – og fremhæv disse værdier, og brug de kommunikationskanaler som de unge benytter. Her kunne man med fordel benytte forskellige elektroniske medier fx. sms-kampagner, Facebook, Myspace, og viral markedsføring.

Viral markedsføring og virale kampagner er kort fortalt en online version af ”word of mouth” marketing. Det vil sige en online kampagne, der er så god, at internetbrugere sender den videre i deres personlige netværk. Langt de fleste virale kampagner, der florerer på internettet, er små underholdende filmklip, jokes eller reklamefilm. Men der er også eksempler på seriøse og informative små filmklip. Og man kunne forestille sig en række små film, der netop fokuserede på det maskuline i sygeplejerskefaget, ville være en god måde at gøre opmærksom på uddannelsen overfor mænd. Endelig vil tv kampagner også være relevant. Det centrale er netop en kampagne, hvor man bruger flere forskellige virkemidler, og at man således skaber en mediekonvergens – en sammenhæng mellem sms, internet, viralekampagner og tv. Som i en række af de andre initiativer vil det være relevant at involvere fagfolk og bureauer med viden om strategisk kommunikation i udviklingen af sådanne kampagner.

Man skal ikke overvurdere betydningen af brugen af nye medier, men i dag bliver det anvendt for lidt. Det er centralt, at man i kampagnen anvender forskellige kommunikationskanaler og virkemidler, således at både det fysiske møde, skriftligt materiale og det virtuelle rum benyttes.

Synliggørelse af karriere og videreuddannelsesmuligheder

Hjemmesiden www.sygeplejerskeuddannelsen.dk har til formål at formidle informationer om uddannelsen, uddannelsesinstitutionerne, adgangskrav og om jobbet som sygeplejerske. Hjemmesiden er både saglig, informativ og overskuelig, men i rekrutteringsøjemed er den meget traditionel. Et sted på hjemmesiden er der otte forskellige sygeplejersker, der fortæller om deres job. De er alle otte ansat i det offentlige (heraf seks på et hospital), de er alle danskere, og der er kun udtalelser fra en mand.⁸

Der er brug for informationsmateriale og kampagner, der viser både bredden og dybden i uddannelsen og i karrieremulighederne. Der er behov, at der oplyses om, at sygeplejersker også arbejder i den private sektor, på boreplatforme, i fængsler, som udsendte i krisezoner i udviklingslande og på udenlandske hospitaler. At

---

⁷ www.falck.dk

⁸ Hjemmesiden er udarbejdet på initiativ fra rektorerne for Danmarks sygeplejerskoler ud fra et oplæg fra en gruppe sygeplejelærere. Hjemmesiden vedligeholdes af en redaktionsgruppe.

sygeplejerskeuddannelsen kan bruges over hele verden bør fremhæves i langt højere grad.

Der er behov for at vise, at man kan videreuddanne sig på universitetet til fx Master i kvalitet og ledelse i social- og sundhedssektorer. Der er behov for at vise, at man kan avancere til lederstillinger som fx oversygeplejerske og afdelingssygeplejerske. Og der er behov for at vise, at man kan specialisere sig til fx operationssygeplejersker eller øjensygeplejersker. Kort sagt; der er behov for at vise alle de muligheder, der ligger på i uddannelsen og i de fremtidige karrierer muligheder den tilbyder. Se oversigten nedenfor.

Oversigt: En sygeplejerskeuddannelse kan føre til meget

Offentlige arbejdsmarked	Hospitaler, plejehjem, kommunernes hjemmepleje og ældrecentre, sygeplejelærere, arbejdstilsynet, bedriftssundhedstjenesten, fængsler.
Private arbejdsmarked	Private hospitaler, lægekonsultationer og -klinikker, medicinalfirmaer, boreplatforme i Nordsøen.
Internationalt	For sygeplejersker er der gode muligheder for arbejde i udlandet - enten som udsendte med fx humanitære organisationer eller som fastansatte ved udenlandske hospitaler.
Videreuddannelse	Kandidat i sygepleje, Sundhedsplejerske, Sundhedsfaglig diplomuddannelse, Sundhedsfaglig kandidat, Master i klinisk sygepleje eller Master i kvalitet og ledelse i social- og sundhedssektoren.
Avancement og specialist muligheder	Sygeplejersker kan avancere til lederstillinger som fx oversygeplejerske, afdelingssygeplejerske, sygeplejeforstander eller ledende hjemmesygeplejerske. Der er muligheder for at specialiserer sig inden for faget til fx operationssygeplejersker, øjensygeplejersker, anæstesiologisk sygepleje, psykiatrisk sygepleje og intensiv sygepleje.

En synliggørelse af de mange muligheder vil tiltrække flere mænd. På fx pædagogstudiet har man haft held med at tiltrække flere mænd netop fordi man har gjort opmærksom på de mange specialiseringslinjer på seminarierne (fx idrætslinjen og arbejde med belastede unge).

Det faktum, at uddannelsen har en vekslen mellem teoretisk og klinisk (praktisk) undervisning er også noget, der tiltaler mænd, og at det desuden ikke er nogen lang uddannelse, men en uddannelse der varer 3 1/2 år vil også tiltale mange mænd. Men mangler bare at gøre opmærksom på det!

Det er også en fordel i rekrutteringen af flere mænd, at sygeplejerskeuddannelsen nu bliver en del af professionshøjskolerne⁹, og at sygeplejerskeuddannelsen har titel af Professionsbachelor i sygepleje. At være en del af et større uddannelsesinstitution vil være attraktivt for mange mænd. Det vil automatisk bevirke, at der er flere mænd på stedet, da der på de enkelte Professionshøjskoler fx vil være studerende, der læser til lærer, pædagog eller fysioterapeut – alle uddannelser, der i dag har en større andel af mænd end sygeplejerskeuddannelsen.

Skal titlen sygeplejerske på pension?

Titlen sygeplejerske bliver anvendt til både mænd og kvinder. Men det er svært at komme udenom, at langt de fleste associerer titlen sygeplejerske med en kvinde. Og ikke uden grund. Endelsen ”ske” danner substantiv, der betegner en person af hunkøn, oftest med en bestemt beskæftigelse fx husholderske og syerske.¹⁰ Samtidig er der nogen forvirring omkring titlen sygeplejerske, når det er en mand. Således bliver betegnelsen sygeplejer af mange fejlagtigt anvendt til at betegne mandlige sygeplejersker.¹¹

Måske skulle man overveje at begrave titlen og finde en kønsneutral titel eller alternativt finde en ny titel til mænd. Det lyder som en mindre ting, men det har utvivlsomt en betydning for mænd i deres valg af uddannelse.

Mål for og vurdering af indsats

Det vurderes, at en landsdækkende indsats orienteret mod, at flere mænd søger ind på sygeplejerskeuddannelsen, kan øge andelen på 3,4 pct. til en andel på 10 pct. i løbet af en treårig periode. Den vurdering skal bl.a. ses på baggrund af andelen af mænd på andre traditionelle ”kvindeuddannelser”, og det potentiale faget har for at tiltrække mænd.

Det årlige ekstra optag af mænd på sygeplejerskeuddannelsen vurderes således til 150 efter en treårig periode, og på lagt sigt vurderes det, at andelen af mænd kan gå yderligere op.

---

⁹ Fra den 1. januar 2008 bliver alle professionsbacheloruddannelser – det vil sige de mellemlange videregående uddannelser til blandt andet lærer, diplomingeniør, pædagog, fysioterapeut, socialrådgiver, jordemoder og altså sygeplejerske – samlet i store professionshøjskoler.

¹⁰ Politikens Nudansk ordbog med etymologi.

¹¹ En sygeplejer eller plejer var uddannet til at tage sig af den grundlæggende sygepleje til patienter på sygehuse, eller til beboere på plejehjem. Stillingen blev officielt afskaffet i 1991 med oprettelsen af social- og sundhedsuddannelserne.

3. Rekruttering af nydanskere

Alt for få nydanskere vælger sygeplejerskeuddannelsen. Der er 4,3 pct. nydanskere på sygeplejerskeuddannelsen, mens der fx er 25 pct. på tandklinikassistentuddannelsen. Der skal tænkes i rollemodeller og kommunikation rettet mod forældre, og der er i lighed med kampagnen rettet mod mænd behov for at synliggøre de muligheder man opnår med uddannelsen.

Som det fremgår af nedenstående tabel er der bemærkelsesværdigt få nydanskere, der uddanner sig til sygeplejerske, når man sammenligner med beslægtede uddannelser. Umiddelbart er der et stort potentiale her, og det vil være relevant at udarbejde en analyse af, hvad de andre uddannelser gør rigtigt siden de har fået bedre ”fat” i nydanskere. Nedenfor beskrives nogle tiltag, der kan være med til at udbrede kendskabet til uddannelsen blandt nydanskere og øge optaget af nydanskere på sygeplejerskeuddannelsen.

Andel studerende/elever som er nydanskere¹²

Uddannelse	Andel
Tandklinikassistent	25 pct.
Tandbehandling	20 pct.
Tandlæge	19 pct.
Læge	6,3 pct.
Sygeplejerske	4,3 pct.

Rollemodeller

Både Politiet og Forsvaret og flere andre uddannelser og fag har anvendt forskellige former for nydanske rollemodeller i deres rekrutteringsmateriale. Anvendelsen af rollemodeller er nyttig fordi mange nydanskere har brug for forbilleder for at få mod og støtte til at vælge uddannelse.

Det kunne være en mulighed at indgå i et samarbejde med Integrationsministeriet. Integrationsministeriet har i en årrække kørt ”Brug for alle unge” kampagnen.¹³ Kampagnen udvikler og afprøver nyskabende og utraditionelle initiativer for at få gjort unge og deres forældre mere opmærksomme på de muligheder, der er i uddannelsessystemet. I kampagnen arbejder man bl.a. med rollemodeller. Med kampagnen er der opbygget en væsentlig erfaring i tilrettelæggelse af aktiviteter, der har til formål at styrke uddannelsestilknytningen for unge med anden etnisk baggrund end dansk, så det vil være oplagt at samarbejde med og få inspiration fra kampagnen.

¹² Kilde: Politiken 11.2.2008 (Danmarks Statistik og ug.dk)

¹³ www.brugforalleunge.dk

I forbindelse med den seneste debat om manglen på lærere med indvandrerbaggrund har flere eksperter også peget på behovet for nydanske forbilleder og rollemodeller.¹⁴ Der har dog samtidigt også været en kritik af brugen af rollemodeller; at det ikke er tilstrækkeligt. Det er derfor vigtigt, at initiativet ikke står alene, men at man iværksætter en kampagne, der indeholder flere forskellige tiltag.

Information rettet mod forældre

I indvandrer kredse spiller forældrene en afgørende rolle i de unges uddannelsesvalg, og derfor er det vigtigt også at medtænke, at information og formidling, når ud til forældrene. Det kunne fx være i form af, at informationsmateriale er oversat til en række relevante sprog (fx urdo, persisk, arabisk, serbokroatisk, somalisk og tyrkisk). På den måde kan forældre med dårlige dansk kundskaber også få del i informationerne om mulighederne i sygeplejerskeuddannelsen

Synliggørelse af karriere og videreuddannelsesmuligheder

Det kan være en udfordring, at mange indvandrerforældre ikke tager udgangspunkt i børnenes og de unges kvalifikationer, men tænker mere på, hvilke uddannelser, der giver prestige i hjemlandet. Det kan give urealistiske forventninger til de unges muligheder, men understreger også behovet for at synliggøre de karriere og uddannelsesmuligheder, der er i sygeplejerske faget.

I lighed med indsatsen overfor mænd bør indsatsen for at rekruttere flere nydanskere også fokusere på at fremhæve karriere og videreuddannelsesmulighederne for sygeplejersker.¹⁵

Brugen af forskellige kommunikationsmetoder, som også er fremhævet i indsatsen for at rekruttere flere mænd, er ligeledes relevant i forsøget på at få fat i nydanskere. Her er det muligt, at det er andre medier eller metoder man skal anvende, og specielt skal man jf. ovenstående også målrette kommunikation til forældre.

Mål for og vurdering af indsats

Forsvaret ønsker at afspejle befolkningens etniske sammensætning. I dag har 0,8 pct. af personalet en anden etnisk baggrund. Målet er at komme op på 3,8 pct. i 2013. Det er en kraftig stigning og et ambitiøst mål. Men det er ikke urealistisk. Det vurderes, at også sygeplejerskeuddannelsen med de rette tiltag i løbet af en treårig periode kan opnå en betydelig stigning fra en andel på 4,3 pct. til en andel på 12 pct., og dermed en ekstra årlig stigning på 200 elever. Set i forhold til beslægtede uddannelser og fag er andelen stadig lav, og det vurderes, at der på sigt er mulighed for en endnu større andel af nydanskere.

---

¹⁴ Kun 1,2 procent af lærerne i folkeskolen har en ikke-vestlig baggrund. 24timer, 11.3.2008

¹⁵ Man kunne i tilknytning til fremhævelse af de maskuline værdier i afsnit 2 i forbindelse med tiltrækning af mænd, ligeledes anvende rollemodeller.

4. Rekruttering af udenlandske studerende

Det globale uddannelsesmarked er i kraftig vækst. Flere og flere unge tager en uddannelse uden for deres hjemland. Danske uddannelsesinstitutioner er stadig i startblokken, og endnu er det ikke et marked, hvor danske sygeplejerskeuddannelser er aktive. Men Danmark har en god mulighed for at tiltrække studerende ved at markedsføre landet som et attraktivt sted at tage en kvalitetsuddannelse som sygeplejerske, hvor der samtidigt er gode beskæftigelsesmuligheder.

Rekruttering af udenlandsk arbejdskraft er for alvor kommet på den politiske dagsorden, herunder også rekruttering af udenlandsk arbejdskraft til sundhedsvæsenet. Men der er også al mulig grund til at rekruttere udenlandske studerende og så byde dem velkommen på det danske arbejdsmarked efterfølgende.

Det globale uddannelsesmarked er i kraftig vækst. I 1975 tog 600.000 en uddannelse uden for deres hjemland. I 2005 var tallet 2,7 mio., og en prognose estimerer, at dette tal vil være over 7 mio. i 2025. Danske institutioner har længe været internationale og haft udvekslinger og aftaler med institutioner i andre lande. Men det at rekruttere studerende til hele uddannelser er noget nyt. Her er de danske institutioner endnu novicer, men der er ved at ske noget. I sommeren 2007 blev en national strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland vedtaget.¹⁶

Endnu er det ikke et område, hvor danske sygeplejerskeuddannelser er særlig aktive. Men der er gode muligheder, specielt efter, at sygeplejerskeuddannelsen nu er en professionsbachelor placeret på de nye Professionshøjskoler (på engelsk det genkendelige begreb University Colleges).

Nedenfor skitseres nogle tiltag, der kunne være med til at øge optaget af udenlandske studerende på de danske sygeplejerskeuddannelser.

Udbud af uddannelser

For at tiltrække udenlandske studerende skulle man mene, at det primære er, at man kan tilbyde engelsksprogede uddannelser. Det er det også for mange unge studerende. Men samtidigt viser erfaringer fra danske uddannelsesinstitutioner og afrapporteringer fra deltagelse i rekrutteringsmesser i udlandet, at der er flere der gerne vil studere i Danmark på dansk. Og netop denne gruppe er også – hvilket måske ikke er så overraskende – dem der er mest interesserede i beskæftigelse i Danmark efterfølgende. Man kunne forestille sig, at det første år på sygeplejerskeuddannelsen foregik undervisningen på engelsk sideløbende med, at de studerende modtog danskundervisning.

---

¹⁶ National strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland, CIRIUS, August 2007.

Udfordringen for de danske institutioner er – udover at implementere et år som beskrevet overfor, hvor man både modtager undervisning og lærer dansk – at udvikle de faglige programmer og give service til de udenlandske studerende.

Det er centralt, at undervisningen tilgodeser de specielle behov de udenlandske studerende efterspørger. Man kan ikke blot kopiere den danske uddannelse. Der skal være en kulturel tilpasning. Samtidigt skal institutionerne være parate til at modtage de udenlandske studerende og yde en ekstra service i forbindelse med fx velkomst, bolig, praktiske forhold og skabe rammerne om integration i det sociale liv.

Tiltrækning af udenlandske studerende

Danmark har gode muligheder for at tiltrække udenlandske studerende til sygeplejerskeuddannelsen. Der er behov for at udarbejde en strategi, der bl.a. omfatter prioritering af lande, aktiv markedsføring og branding af Danmark som et attraktivt sted at uddanne sig som sygeplejerske. Det vil være relevant at samarbejde med og finde inspiration i den nationale strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland.¹⁷

- **Prioritering af lande**

Det vil være hensigtsmæssigt at fokusere på et begrænset antal lande. Udvælgelsen bør ske på baggrund af en undersøgelse af rekrutteringspotentialet; efterspørgsel efter sygeplejerskeuddannelse, de studerendes præferencer, finansieringsmuligheder mm. Men det vil umiddelbart være relevant med en indsats i nærområderne; det kunne være Tyskland, Polen og de baltiske lande, hvilket også er lande, der er prioriteret i Beskæftigelsesministeriets rekrutteringsplan. Samtidigt er der ingen studieafgift for EU borgere. Men det kunne også være relevant med en indsats uden for Europa, fx i Asien, hvor der er stor efterspørgsel efter uddannelse. For at tiltrække kvalificerede studerende herfra kunne man fx introducere arbejdskraftstipendier (beskrives efterfølgende).

- **Aktiv markedsføring**

Der er ikke én måde at nå udenlandske studerende på. Det er på ingen måder tilstrækkeligt at tage ud til diverse internationale uddannelsesmesser. Der er behov for at bruge en række forskellige kommunikationsredskaber. Udenlandske studerende får megen af deres information fra internettet, så der er behov for at specielt institutionerne har rigtig gode og brugervenlige hjemmesider på engelsk. Undersøgelser viser, at institutionens hjemmeside er den vigtigste informationskilde for udenlandske studerende.¹⁸ Et andet vigtigt forhold er kommunikation overfor forældre, da de ofte er med i beslutningen, når unge

---

¹⁷ 1. september 2007 blev der nedsat en enhed i CIRIUS (Styrelse i Videnskabsministeriet), der skal koordinere den nationale strategi. Enheden skal bl.a. indsamle og formidle viden om det globale uddannelsesmarked, understøtte uddannelsesinstitutionernes strategier, profilere Danmark som et attraktivt uddannelsesland, og fjerne uhensigtsmæssige barrierer for udenlandske studerende.

¹⁸ www.I-graude.com

vælger at tage en uddannelse i udlandet. Brug af uddannelsesagenter er også et brugbart redskab ved tiltrækningen af udenlandske studerende, hvis man benytter anerkendte agenter og kvalitetssikrer samarbejdet. Målrettede kampagner i udlandet, deltagelse i messer, tilstedeværelse i specifikke medier er også relevant. Som nævnt tidligere i forbindelse med rekruttering af mænd og nydanskere er det også her vigtigt at anvende en palet af forskellige kommunikations- og rekrutteringsmåder.

- **Nursing Denmark**

Schweiz er kendt for hotel- og restaurantuddannelser, og tiltrækker mange unge udenlandske studerende. Måske skulle man overveje at gøre Danmark kendt som et godt sted at uddanne sig til sygeplejerske; fx under overskriften *Nursing Denmark*.

Den danske velfærdsmodel er kendt og Danmark er et trygt samfund. De danske sygeplejerskeskoler kan tilbyde en kvalitets uddannelse, der kan bruges overalt i verden, og man kan også vælge at blive i Danmark, hvor der er rigtig gode beskæftigelses og karrieremuligheder. Der er således mulighed for at formidle et sammenhængende og troværdigt billede af Danmark som et attraktivt sted at uddanne sig til sygeplejerske.

I regeringens handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark er der udviklet en kommunikationsplatform med fire hovedtemaer, der tilsammen skal danne en fortælling om Danmark.¹⁹ To af temaerne: Danmark som et ansvarligt og afbalanceret land og Danmark er høj kvalitet, har fin sammenhæng med de værdier og muligheder, der ligger i den danske sygeplejerskeuddannelse. Det vil være relevant at samarbejde med et strategisk kommunikationsbureau om at udarbejde et brand for Danmark som et attraktivt sted at uddanne sig til sygeplejerske.

Arbejdskraftstipendier

I et nyt debatoplæg fra Fremtidspanelet²⁰ foreslås det, at der oprettes et nyt arbejdskraftstipendium, der målrettes de akademiske uddannelser, som oplever en særlig arbejdskraftmangel. Universiteterne skal uddele stipendierne og efter afsluttet kandidatuddannelse skal den nyuddannede forpligtige sig til at arbejde i Danmark fx i 2 år. Såfremt den nyuddannede ikke ønsker at blive og arbejde i Danmark betragtes stipendiet som et studielån, der skal tilbagebetales.

Denne model – som er inspireret af erfaringer fra Singapore – kunne overføres til sygeplejerskeuddannelsen. Således kunne den være koncentreret om studerende uden for EU, der skal betale studieafgift for at studere i Danmark. Stipendiet kunne være en fripladsordning eventuelt med et ekstra stipendium til at dække

---

¹⁹ Offensiv global markedsføring af Danmark, Økonomi- og erhvervsministeriet, 2007

²⁰ Fremtidspanelet er nedsat af Videnskabsministeren. Fremtidspanel udkom med rapporten: ”12 udfordringer for videnpolitikken”, januar 2008.

nogle af leveomkostningerne. Muligheden for at søge sådanne arbejdskraftstipendier vil selvsagt være med til at gøre det attraktivt at læse til sygeplejerske i Danmark, og styrke markedsføring af *Nursing Denmark*. Manglen på sygeplejersker er et problem mange steder i verden, og også i fattige lande lider sundhedsvæsenet under ikke at kunne skaffe nok arbejdskraft. Derfor er der nogle etiske overvejelser i tilknytning til at rekruttere udenlandske studerende til Danmark – specielt uden for EU. Man kunne overveje primært at rekruttere de steder, hvor der er overskud på sygeplejersker, hvilket fx er tilfældet i Filippinerne. Samtidig skal man også tage i betragtning, at man ikke direkte rekrutterer arbejdskraft, men at man i første omgang bidrager til, at de unge får en uddannelse. Så det er ikke nødvendigvis et ”brain drain” forhold for hjemlandet, men der kan argumenteres for, at det er brain gain eller brain circulation.

Mål for og vurdering af indsats

Der er et voksende globalt marked for uddannelse. Efterspørgslen stiger kraftigt, men det gør udbuddet også. Der er flere og flere aktører på markedet, hvorfor konkurrencen også er skærpet. Men danske sygeplejerskeuddannelser har et godt udgangspunkt; kvalitetsuddannelser og efterfølgende gode beskæftigelsesmuligheder.

Danmark har gode muligheder for at fremstå som et godt sted at tage en uddannelse som sygeplejerske. Der er stadig en mulighed for at være firstmover, da ingen andre lande endnu har brandet sig selv som et godt sundhedsuddannelsesland. På sigt vil der være meget store muligheder for at øge tiltrækningen af udenlandske studerende.

Det estimeres, at en indsats for at markedsføre danske sygeplejerskeuddannelser i udlandet i løbet af en treårig periode vil kunne få andelen af udenlandske studerende til at udgøre en 6 pct., og dermed årligt tiltrække omkring 150 udenlandske studerende. Og det vurderes, at en stor del heraf – 100 personer – vil blive og arbejde i Danmark i en periode.

Tallet er sat lavt, da det vurderes, at de danske institutioner har behov for en indkøringsperiode i forbindelse med den tilpasning af fag og serviceydelser det vil kræve at optage udenlandske studerende. På sigt vil der være mulighed for et meget større optag af udenlandske studerende på de danske sygeplejerskeuddannelser.

5. Effekt og perspektivering

Denne besvarelse er ikke et forsøg på at komme med en samlet løsning på arbejdskraftmanglen i sundhedsvæsnet. Men den forsøger at komme med et kvalificeret bud på, hvordan der kan tiltrækkes flere unge til sygeplejerskeuddannelsen.

Der er enighed om, at der vil være mangel på sygeplejersker i fremtiden. At nogle af de nye studerende skal rekrutteres blandt mænd, nydanskere og udenlandske studerende er svært at komme udenom.

At være sygeplejerske handler i høj grad om at hjælpe syge mennesker. Men det er altså ikke noget danske kvinder har patent på. Det er også en opgave for mænd, nydanskere og udenlandske studerende.

Sygeplejerskeuddannelsen har det som mange unge efterspørger – både mening og muligheder. Problemet er at få er klar over det indhold og de muligheder uddannelsen giver.

Det er på tide at iværksætte et seriøst forsøg på at tiltrække mænd til uddannelsen. Der skal skrues ned for de feminine værdier og op for de maskuline værdier. Samtidigt er der brug for at synliggøre de uddannelses- og karrieremuligheder uddannelsen indeholder, og endelig bør man vurdere om selve ordet sygeplejerske skal på pension!

At tiltrække nydanskere kræver en kommunikation rettet mod forældre, brug af forbilleder, og i lighed med kampagnen rettet mod mænd er der i høj grad behov for at synliggøre de muligheder man opnår med uddannelsen.

Form og retorik er central både, når det gælder om at nå mænd og nydanskere. Man skal anvende de kommunikationskanaler som de unge benytter. Her kunne man med fordel benytte forskellige elektroniske medier, fx: sms-kampagner, forskellige sociale netværk (fx Facebook og Myspace), og man bør afprøve viral markedsføring.

Endelig bør man forsøge at tiltrække udenlandske studerende til Danmark for at tage en uddannelse som sygeplejerske. Danske uddannelsesinstitutioner er stadig novicer på det hastigt voksende uddannelsesmarked. Men Danmark har gode mulighed for at tiltrække studerende ved at markedsføre landet som et attraktivt sted at tage en kvalitetsuddannelse som sygeplejerske, hvor der samtidigt er gode beskæftigelsesmuligheder.

Den samlede rekrutteringsindsats skal være helhjertet og slagkraftig og kan med fordel gennemføres i et samarbejde fx mellem Danske Regioner, Dansk Sygeplejeråd og de danske sygeplejerskeuddannelser. Denne kreds bør indgå et samarbejde med et strategisk kommunikations bureau til at udarbejde analyser og udvikler de redskaber, der er behov for.

Det estimeres, at en indsats for at tiltrække flere mænd, nydanskere og udenlandske studerende i løbet af en treårig periode vil kunne øge det samlede optag på sygeplejerskeuddannelserne på i alt 500 årligt jf. nedenstående tabel.

	Andel i dag	Estimeret andel efter tre år	Estimeret faktisk årlig stigning efter tre år
Mænd	3,3 pct.	10 pct.	150
Nydanskere	4,3 pct.	12 pct.	200
Udenlandske studerende	0	6 pct.	150 (heraf bliver 100 i Danmark)
I alt			500

Selvom besvarelsen fokuserer på rekruttering til sygeplejerskeuddannelsen, så skal det ikke udelukkes, at nogle af de samme metoder kan anvendes i andre dele af sundhedssektoren og inspirerer til at afhjælpe rekrutteringsproblemer forskellige steder. Det er også muligt, at de forskellige tiltag, måske specielt synliggørelsen af uddannelsens mange muligheder også vil tiltrække flere fra den målgruppe som man i forvejen har godt fat i; danske kvinder.

Det skal understreges, at en ting er rekruttering, et andet forhold som ikke er berørt i denne besvarelse er fastholdelse på uddannelsen. Netop blandt nydanskere er der på andre uddannelser et større frafald end hos danskere. Der er derfor også god grund til at fokusere på denne problematik ifm nydanskere på de danske sygeplejerskeuddannelser.

Endelig skal det fremhæves, at tiltrækning af flere mænd, nydanskere og udenlandske studerende på sygeplejerskeuddannelser, ikke kun bidrager kvantitativt med flere hænder. En mangfoldighed vil være til gavn – både for uddannelsen og senere for arbejdsmiljøet i sundhedsvæsenet. Forskelle mellem medarbejdere er en kilde til bedre problemløsning, nytænkning og bedre arbejdsmiljø. En større mangfoldighed blandt sygeplejersker bør således også være et mål i sig selv og ikke kun et metode til at få flere ind på uddannelsen.

6. Referencer

Rapporter mm.:

Sygeplejerskeuddannelsen - de studerendes vurdering og frafald, AKF, august 2006

12 udfordringer for videnpolitikken, Rapport fra Fremtidspanelet, Videnskabsministeriet, 2008

National strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland, CIRIUS, 2007

Offensiv global markedsføring af Danmark, Økonomi- og erhvervsministeriet, 2007

Education at a glance, 2007, OECD

Ugebrevet Mandag Morgen, 3.3.2008

24 timer, 11.3.2008

Politiken, 11.2.2008

Berlingske Tidende 11.3.2008

Hjemmesider:

www.ug.dk

www.uvm.dk

www.sygeplejerskeuddannelsen.dk

www.falck.dk

www.kommunikationsforum.dk

www.regioner.dk

www.brugforalleunge.dk